

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	04.04.2025
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	Hetkel kehtiv
Avaldamismärge:	RT I, 25.03.2025, 2

Põllumajandusloomade aretuse seadus¹

Vastu võetud 12.12.2018

[RT I, 28.12.2018, 35](#)

jõustumine 01.01.2019

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
10.06.2020	RT I, 01.07.2020, 1	01.01.2021; seaduse tekstis asendatud sõnad „Veterinaar- ja Toiduamet” sõnadega „Põllumajandus- ja Toiduamet” vastavas käändes.
27.10.2021	RT I, 17.11.2021, 1	01.12.2021
16.11.2022	RT I, 02.12.2022, 1	12.12.2022
12.03.2025	RT I, 25.03.2025, 1	04.04.2025

1. peatükk Üldsätted

§ 1. Seaduse reguleerimis- ja kohaldamisala

(1) Käesolev seadus reguleerib põllumajandusloomade aretust ulatuses, mis on vajalik asjakohaste Euroopa Liidu õigusaktide rakendamiseks, ning ulatuses, mis ei ole reguleeritud asjakohaste Euroopa Liidu õigusaktidega.

(2) Käesolevat seadust kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1012 töupuhaste aretusloomade, ristandaretussigade ja nende aretusmaterjali aretuse, turustamise ning nende liitu sissetoomise suhtes kehtivate zootehniliste ja genealoogiliste tingimuste kohta, millega muudetakse määrust (EL) nr 652/2014, nõukogu direktiive 89/608/EMÜ ja 90/425/EMÜ ning tunnistatakse kehtetuks teatavad õigusaktid tõuaretuse valdkonnas (tõuaretuse määrus) (ELT L 171, 29.06.2016, lk 66–143), artikli 2 punkti 1 tähenduses loomade ning ohustatud tõugu põllumajanduslindude (edaspidi koos *põllumajandusloom*) aretuse suhtes.

(3) Käesolevas seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

§ 2. Tõug ja tõunimetus

(1) Tõul Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1012 artikli 2 punkti 2 tähenduses on nimetus (edaspidi *tõunimetus*), mis erineb teistest kasutatavatest tõunimetustest ja registreeritud kaubamärkidest või tootenimetustest.

(2) Kui tõusiseselt on looma omaduste alusel eristatud kaks või enam erineva aretuseesmärgiga aretussuunda, moodustavad need igaüks eraldi alampopulatsiooni. Igal sellisel alampopulatsioonil on eristatav nimetus, mis lisatakse põlvnemist tõendaval dokumendil tõunimetuse järele või sellele järgnevale reale.

(3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1012 artikli 2 punkti 2 tähenduses tõu määratlust kohaldatakse ka ohustatud tõugu põllumajanduslindude suhtes.

§ 3. Ohustatud tõug

(1) Tõug või eristatud osa ühte tõugu kuuluvate loomade populatsioonist loetakse ohustatuks, kui aretuses kasutatavate emasloomade arv on alla tuhande või isasloomade arv alla kahekümne ja emaslindude arv alla kümne tuhande või isaslindude arv alla tuhande (edaspidi *ohustatud tõug*).

(2) Ohustatud tõugude loetelu kehtestab **valdkonna eest vastutav minister**määrusega.

(3) Ohustatud tõugude loetellu kantakse:

- 1) põllumajanduslooma tõug, mille ajalooline Eesti päritolu ja populatsiooni olemasolu on teaduslikult tõendatud;
- 2) kohalik põllumajanduslooma tõug või tõu alampopulatsioon, mille aretus Eestis on kestnud veiste ja hobuslaste puhul vähemalt 50 aastat ning sigade, kitsede ja lammaste puhul vähemalt 30 aastat.

(4) Ohustatud tõugu põllumajanduslooma aretuses tohib kasutada üksnes sama tõugu põllumajanduslooma, või kui tõusiseselt on moodustatud mitu alampopulatsiooni, siis sama tõu samasse alampopulatsiooni kuuluvat põllumajanduslooma ning nende spermat, munarakku ja embrüüt (edaspidi *aretusmaterjal*).

(5) Ohustatud tõugu põllumajanduslooma aretuses tohib aretusprogrammis ettenähtud teist tõugu põllumajanduslooma aretusmaterjali kasutada üksnes teaduslikult tõendatud juhul ühekordsel ristamisel sugulusaretuse vältimiseks.

§ 4. Pädev asutus

Pädev asutus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1012 artikli 2 punkti 8 tähenduses on Põllumajandus- ja Toiduamet.

2. peatükk Tegevusluba ja aretusprogramm

§ 5. Tegevusluba

(1) Tõupuhaste veiste, sigade, lammaste, kitsede, hobuslaste ja ohustatud põllumajandusloomade aretusluba on tegeleval isikul, kes soovib tegutseda aretusühinguna Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1012 artikli 2 punkti 5 tähenduses, peab olema põllumajandusloomade aretusluba (edaspidi *tegevusluba*).

(2) Ristandaretussigade aretusluba on tegeleval isikul, kes soovib tegutseda aretusettevõtjana Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1012 artikli 2 punkti 6 tähenduses, peab olema tegevusluba.

(3) Lisaks tegevusloale peab aretusühingul ja aretusettevõtjal põllumajandusloomade aretusluba tegelemiseks olema Põllumajandus- ja Toiduameti heaks kiidetud aretusprogramm Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1012 artikli 2 punkti 26 tähenduses. Iga järgmise aretusprogrammi puhul ei pea tegevusluba taotlema.

§ 6. Tegevusloa taotlemine

(1) Tegevusloa taotluse lahendab Põllumajandus- ja Toiduamet tegevusloa andmise või andmisest keeldumisega 60 päeva jooksul taotluse esitamisest arvates.

(2) Tegevusloa taotluses esitatakse lisaks majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse § 19 lõikes 2 sätestatud andmetele Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1012 artikli 4 lõikes 3 sätestatud andmed ja samas lõikes sätestatud nõuetele vastavust tõendavad dokumendid.

(3) Koos tegevusloa taotlusega esitatakse ka vähemalt üks käesoleva seaduse § 10 kohane aretusprogrammi heakskiitmise taotlus.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud andmed kantakse põllumajandusloomade registrisse.
[RT I, 17.11.2021, 1- jõust. 01.12.2021]

(5) Taotleja ei tasu käesoleva seaduse §-s 5 nimetatud tegevusloa taotluse lahendamise eest riigilõivu.

§ 7. Tegevusloa kontrollies

Tegevusloa saamiseks peavad aretusühing ja aretusettevõtja ning nende kavandatav aretusetegevus vastama Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1012 artikli 4 lõikes 3 sätestatud nõuetele.

§ 8. Aretusprogrammi kohustus

(1) Aretusühingul ja aretusettevõtjal peab põllumajandusloomade aretusluba tegelemiseks olema lisaks tegevusloale Põllumajandus- ja Toiduameti heaks kiidetud aretusprogramm, millele nende tegevus peab vastama.

(2) Kui tõsiselt on eristatud käesoleva seaduse § 2 lõike 2 kohaselt mitu alampopulatsiooni, peab iga alampopulatsiooni kohta olema selle aretuseesmärgile vastav aretusprogramm.

§ 9. Nõuded aretusprogrammi kohta

(1) Veiste, sigade, lammaste, kitsede ja hobuslaste aretusprogramm peab vastama Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1012 artiklis 8 sätestatud nõuetele ja muudele nimetatud määruses ja selle alusel kehtestatud õigusaktis ning käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktis sätestatud asjakohastele nõuetele.

[RT I, 02.12.2022, 1- jõust. 12.12.2022]

(2) Nõuded ohustatud tõugu põllumajandusloomade aretusprogrammi jaoks piisava aretusloomade arvu määramiseks kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#)määrusega.

(3) Ohustatud tõugu põllumajandusloomade aretusprogramm peab vastama Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1012 artikli 8 lõikes 3 sätestatud nõuetele ning käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktis sätestatud asjakohastele nõuetele.

[RT I, 02.12.2022, 1- jõust. 12.12.2022]

(4) Ohustatud tõugu põllumajandusloomade aretusprogrammi osad on:

- 1) põllumajandusloomade välimiku, jõudlusomaduste ja muude iseloomulike tunnuste kirjeldus;
- 2) andmed põllumajandusloomade populatsiooni suuruse kohta ning populatsiooni paiknemise ja struktuuri kirjeldus;
- 3) tõu säilitamise meetodite kirjeldus;
- 4) tõu propageerimise kord;
- 5) jõudluskontrolli läbiviimise kord;
- 6) põllumajandusloomade jõudlusandmete ja geneetilise väärtuse hindamise tulemuste kasutamise kord;
- 7) põllumajandusloomade ja aretusmaterjali aretuseks sobivaks tunnistamise kord.

§ 10. Aretusprogrammi heakskiitmise taotlemine

(1) Aretusprogrammi heakskiitmise taotluse lahendab Põllumajandus- ja Toiduamet.

(2) Aretusprogrammi heakskiitmiseks esitatakse Põllumajandus- ja Toiduametile aretusprogramm ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1012 artiklis 8 sätestatud nõuete kohane taotlus, milles märgitakse ka taotleja nimi ja registrikood.

(3) Vähemalt üks aretusprogrammi heakskiitmise taotlus esitatakse koos tegevusloa taotlusega.

(4) Tegevusloa omav aretusühing või aretusettevõtja ei pea iga järgmise aretusprogrammi puhul tegevusloa taotlema.

§ 11. Aretusprogrammi heakskiitmine

(1) Põllumajandus- ja Toiduamet teeb aretusprogrammi heakskiitmise või heakskiitmisest keeldumise otsuse 60 päeva jooksul taotluse saamisest arvates.

(2) Põllumajandus- ja Toiduamet teeb veiste, sigade, lammaste, kitsede ja hobuslaste aretusprogrammi heakskiitmisest keeldumise otsuse, kui aretusprogramm ei vasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1012 artiklis 8 sätestatud nõuetele või muudele nimetatud määruses või selle alusel kehtestatud õigusaktis või käesolevas seaduses või selle alusel kehtestatud õigusaktis sätestatud asjakohastele nõuetele.

[RT I, 02.12.2022, 1- jõust. 12.12.2022]

(3) Põllumajandus- ja Toiduamet teeb ohustatud tõugu põllumajandusloomade aretusprogrammi heakskiitmisest keeldumise otsuse, kui aretusprogramm ei vasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1012 artikli 8 lõikes 3 sätestatud nõuetele või käesolevas seaduses või selle alusel kehtestatud õigusaktis sätestatud asjakohastele nõuetele.

[RT I, 02.12.2022, 1- jõust. 12.12.2022]

(4) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1012 artikli 19 lõikes 2, I lisa 3. osa lõikes 1 ja II lisa 1. osa III peatüki lõikes 2 sätestatud juhul ja tingimustel võib Põllumajandus- ja Toiduamet kiita heaks erisustega aretusprogrammi.

(5) Aretusprogrammi heakskiitmise otsuse kohta kantakse põllumajandusloomade registrisse järgmised andmed:

[RT I, 17.11.2021, 1- jõust. 01.12.2021]

- 1) otsuse tegemise kuupäev ja number;
- 2) otsuse tegemise õiguslik alus;

- 3) otsuse kehtima hakkamise kuupäev;
- 4) otsuse saanud aretusühingu või aretusettevõtja nimi ja kontaktandmed;
- 5) aretusprogrammis käsitletava tõu nimetus või ristandaretussigade puhul tõu, liini või ristandite nimetus;
- 6) aretusprogrammi täitmise geograafiline piirkond;
- 7) olemasolu korral aretusprogrammi täitmise tähtaeg;
- 8) aretusprogrammi heakskiitmise peatamise otsuse kehtima hakkamise ja kehtivuse lõppemise kuupäev.

(6) Aretusühing, kes tegeleb ohustatud tõugu loomade aretusega, esitab iga aasta 30. juuniks Põllumajandus- ja Toiduametile analüüsi aretusprogrammi täitmise kohta eelmisel aastal.

2¹. peatükk Hobuslased

[RT I, 25.03.2025, 1- jõust. 04.04.2025]

§ 11¹. Hobuslaste võistlus

Hobuslaste võistlus käesoleva seaduse tähenduses on hobuslastega peetav võistlus, sealhulgas:

- 1) võidusõit;
- 2) takistussõit;
- 3) kolmevõistlus;
- 4) koolisõit;
- 5) rakendivõistlus;
- 6) demonstratsioonklass.

[RT I, 25.03.2025, 1- jõust. 04.04.2025]

§ 11². Hobuslaste võistlustingimused

(1) Hobuslaste võistlustingimustes ei või vahet teha Eestis registreeritud või siit pärit hobuslasele ja teises Euroopa Liidu liikmesriigis registreeritud või sealt pärit hobuslasele.

(2) Käesoleva paragrahvi lõiget 1 ei kohaldata järgmistele hobuslaste võistlustele või üritustele:

- 1) tõuraamatusse kantud hobuslastele tõu parandamiseks korraldatav võistlus;
- 2) hobuslaste valimiseks korraldatav piirkondlik võistlus;
- 3) ajalooline või traditsiooniline üritus.

[RT I, 25.03.2025, 1- jõust. 04.04.2025]

§ 11³. Teavitamine hobuslaste võistlustest

(1) Korraldaja teavitab hiljemalt 15. detsembriks Põllumajandus- ja Toiduametit järgmisel aastal kavandatavatest käesoleva seaduse § 11² lõikes 2 nimetatud võistlustest ja üritustest, mille võistlustingimustes tehakse vahet Eestis registreeritud või siit pärit hobuslasele ja teises Euroopa Liidu liikmesriigis registreeritud või sealt pärit hobuslasele, edastades järgmise teabe:

- 1) käesoleva seaduse § 11² lõikes 2 nimetatud võistluse või ürituse liik;
- 2) võistluse või ürituse toimumise aeg ja koht;
- 3) võistlustingimused, milles tehakse vahet Eestis registreeritud või siit pärit hobuslasele ja teises Euroopa Liidu liikmesriigis registreeritud või sealt pärit hobuslasele, lisades vahetegemise vajaduse kohta põhjenduse.

(2) Nõukogu direktiivi 90/428/EMÜ võistlushobustega kauplemise ja võistlustel osalemise tingimuste kohta (EÜT L 224, 18.08.1990, lk 60–61) artikli 4 lõikes 2 nimetatud andmete kogumise eest vastutab ning nendest teavitab Euroopa Komisjoni ja teisi Euroopa Liidu liikmesriike Põllumajandus- ja Toiduamet.

[RT I, 25.03.2025, 1- jõust. 04.04.2025]

3. peatükk Riiklik järelevalve

§ 12. Riiklik järelevalve

Riiklikku järelevalvet käesoleva seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1012 ja selle alusel kehtestatud õigusaktide nõuete täitmise üle teostab Põllumajandus- ja Toiduamet (edaspidi *korrakaitseorgan*).

§ 13. Riikliku järelevalve erimeetmed

Korrakaitseorgan võib käesolevas seaduses sätestatud riikliku järelevalve teostamiseks kohaldada korrakaitse seaduse §-des 30, 32 ja 49–52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitse seaduses sätestatud alusel ja korras.

§ 14. Riikliku järelevalve erisused

- (1) Korrakaitseorgan võib korrakaitseaduse §-s 50 sätestatud tingimustel siseneda aretusühingu ja aretusettevõtja ning nendega seotud loomapidaja territooriumile ja ruumidesse.
- (2) Korrakaitseorganil on õigus keelata aretuseks aretusmaterjali kasutamine, kui see kahjustab aretusprogrammi elluviimist ega taga aretusedu.
- (3) Põlvnemisandmete õigsuse geneetiline ekspertiis tehakse rahvusvaheliselt tunnustatud meetodika järgi.

4. peatükk Rakendussätted

§ 15.–§ 19.[Käesolevast tekstist välja jäetud.]

§ 20. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2019. aasta 1. jaanuaril.

¹Nõukogu direktiiv 90/428/EMÜ võistlushobustega kauplemise ja võistlustel osalemise tingimuste kohta (EÜT L 224, 18.08.1990, lk 60–61), muudetud direktiiviga 2008/73/EÜ (ELT L 219, 14.08.2008, lk 40–54). [RT I, 25.03.2025, 1- jõust. 04.04.2025]